

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

oversat fra angelsaksisk

af

Rasmus Rask

Ohthere ræde hīr hlaforde Ælfræde kýninge þæt he ealra
Norðmanna norðmezt bude :• Þe cwæð þæt he bude on þæm
lande norðereardum rið þa weƿe ræ. he ræde ðeah þæt þæt
land iŷ riðde lang norð þanon. ac hit iŷ eall weƿe buton on
feardum ŷtopum ŷwiccemælum wiciað Finnar. on huntade on
wintra. 7 on sumera on riŷode be þære ræ :• Þe ræde þæt

Begyndelsen af Ottars beretning

Indholdsfortegnelse

1. Kong Alfreds egen Beretning.....	2
2. Ottars rejseberetninger.....	3
3. Ulfstens rejseberetninger.....	5
Tillæg.....	6
Illustrationer:.....	6
Litteratur:.....	6

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

1. Kong Alfreds egen Beretning

Nu ville vi berette så meget, som vi på nogen Måde vide om de evropæiske Landes Enemærker. Fra Floden Don vester på til Floden Rin (den udspringer på det Bjærg, man kalder Alpis, og løber derpå mod Norden ud i den Arm af Verdenshavet, som omskyller det Land, man kalder Britannien), og atter sønder på til Donavfloden (dens Udspring er nær ved Rinstrømmens, og siden løber den mod Østen, norden for Grækenland, ud i Middelhavet) og mod Norden til det Verdenshav, man kalder Kvenersøen; imellem de (Vande) bo mange Folkefærd, og alt det (Land) kalder man Gjermanien.

Således bo Østfrankerne norden for Donavs Udspring og østen for Rinen, og sønden for dem bo Svaberne på den anden Side af Floden Donav; men sønden og østen for leve Bajrerne, den Del, som man kalder Regensborg, og lige østen for leve Romerne, og i Nordost bo Tyringerne; og norden for bo de gamle Sakser eller Oldsakserne, og nordvest for bo Friserne.

Vesten for Oldsakserne er Floden Elbens Munding og Frisland, og nordvest derfra ligger det Land, som man kalder Angelen og Sillende og en Del af de Danske, men norden for Oldsakserne er Obotriternes Land, og i Nordost Vilterne, som man kalder Æfelder; og østenfor er det Land, som man kalder Syssyle, og sydost, i nogen Frastand Mærerne.

Og disse Mærer have vesten for sig Tyringer og Bömer og en Del af Bajrerne; men

sönden for dem på den anden Side af Floden Donav er Landet Kærnten, der strækker sig sönder på indtil de såkaldte alpiske Bjæрге. Til de samme Bjæрге strække sig og Bajrernes og Svabernes Landemærker. Dernæst østen for Kærnten på den anden Side af Ørkenen er Bulgariet, og østen derfor det græske Rige. Og østen for Mærernes Land er Veiksellandet, og østen for det Daserne, hvilke til en Tid vare Goter. Nordost for Mærerne bo Dalamenserne, og østen for Dalamenserne igjen Horiterne (Pröjserne), og norden for Dalamenserne ere Sorberne og vesten for Syslerne. Nordn for Horiterne (Pröjserne) er Mægðaland og nordn derfor igjen Sarmaterne indtil de riffæiske Bjæрге.

Vesten for Sønder-Danskerne er den Arm af Verdenshavet, som omgiver Landet Britannien, og nordn for dem er den Havbugt, som man kalder Ostsøen (Kattegattet), og nordost for dem Nord-Danskerne, dels på det faste Land og dels på Øerne; og østen for dem ere Obotriterne, og sönden for dem er Udløbet af Floden Elben og en Del af Old-Sakserne.

Nord-Danskerne-have nordn for sig den samme Havbugt, som man kalder Ostsøen, og østen for dem bo de Folk Oster og sönden for Obotriter.

Osterne have nordn for sig den samme Havbugt som Vender og Burgunder (o: Bornholmer) og sönden for sig Hæfelderne.

Burgunderne have den samme Havbugt vesten for sig og de Svenske nordn for og østen for ere Sarmaterne og sönden for Sorberne. De Svenske have sönden for sig den ostiske Havbugt og østen for sig

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

Sarmater og norden for dem på hin Side Ørkenen er Kvenland og nordvest for dem Skride-Finnerne og vesten for Nordmændene.

2. Ottars rejseberetninger

Ottar sagde sin Herre Kong Alfred, at han boede nordligst af alle Nordmænd. Han berettede; at han boede på den nordlige Kant af Landet ved Vesterhavet; men at Landet dog strakte sig langt længer imod Nord, men at det var altsammen øde, undtagen at Lapper opholdt sig af og til på enkelte Steder for Jagtens Skyld om Vinteren, og om Sommeren på Fiskeri ved Søen.

Han fortalde, at han en Gang vilde undersøge, hvor langt Landet strakte sig nord på, og om noget Menneske boede nord for Ørkenen; til den Ende rejste han nord på langs Landet, og havde hele Vejen det øde Land på Styrbord, (∩: til højre) og rum Sø på Bagbord (∩: til venstre) i tre dage, da var han så langt nord på som Hvalfangerne nogensinde fare. Dernæst drog han endvidere nord på, så langt som han kunde sejle på tre Dage endnu; dér bøjede Landet sig da mod Østen eller og Søen gik ind i Landet, han vidste ikke hvilket, men det vidste han, at han dér biede på en vestlig eller lidt nordlig Vind, hvorpå han sejlede derfra øster med Landet, så langt som han kunde sejle i fire Dage. Da måtte han bie dér efter fuld Nordenvind, fordi Landet dér bøjede sig mod Sönden; eller Søen ind i Landet, han vidste ikke hvilket. Derpå sejlede han derfra sönder

med Landet, så langt som han kunde sejle i 5 Dage. Da lå der en stor Flod oppe i Landet (for dem); da vendte de ind i Floden (∩: Munden), ti videre op ad Floden torde de ikke sejle af Frygt for Ufred, efterdi Landet var ganske beboet på den anden Side. Han havde ikke för truffet noget beboet Land, siden han drog hjemme fra; men havde bestandig haft på Styrbord øde Land (på Fiskere, Fuglefængere og Jægere nær, der alle vare Lapper), og rum Sø på Bagbord. Bjarmerne havde meget vel dyrket deres Land; og de torde ikke komme derind, men Terfinernes Land var ganske øde, uden hvor der opholdt sig Jægere, eller Fiskere, eller Fuglefængere. Bjarmerne gave ham mange Beretninger dels om deres eget Land, dels om de dem omgivende Lande, men han vidste ikke hvad der var sandt af det, efterdi han ikke så det selv. Lapper og Bjarmer, syntes ham, talte omtrent samme Sprog.

Fornemmelig drog han did (næst efter Lysten at betragte Landet) for Hvalrossernes Skyld; ti de have meget kosteligt Ben i deres Tænder (nogle sådanne Tænder bragde de Kongen), og deres Hud er meget god til Skibstov. Den Hval er meget mindre end andre Hvaler, den er ikke længere end syv Alen.

Men i hans eget Land er den bedste Hvalfangst; de Hvaler ere åtte og fyrretyve Alen lange og de störste halvtredsindstyve Alen; af dem berettede han at han med 6 Harpuner eller 6 Skibe dræbte 60 på 2 Dage. Han var en meget rig Mand på de Ejendomme; hvori deres Rigdomme bestå, nemlig på vilde Dyr; han havde, den Gang

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

han besøgte Kongen, 600 tamme ukøbte Dyr. De Dyr kalde de Rener, af dem var der 6 Lokkerener, hvilke ere meget dyre hos Lapperne; ti dem fange de de vilde Rener med. Han var iblandt de første Mænd der i Landet, dog havde han ikke mere end tyve Kør, tyve Får og tyve Svin, og det lille han pløjede, pløjede han med Heste. Men deres største Herlighed består i den Skat, som Lapperne betale dem. Den Skat ydes i Dyrehuder, i Fuglefjedre og i Fiskeben, samt i Skibstov, der forarbejdes af Hvalfiskens og Sælhundens Skind. Enhver (Lapper) betaler efter sin Stand (∴ Formue); den fornemste må betale femten Mårskind, fem Rensdyrshuder, et Bjørneskind og ti Poser Fjer, en Bjørneskinds eller Odderskinds Kjole, og to Skibstov hvert på 60 Alen, det ene forarbejdet af Hvalfiskehud, det andet af Sælskind.

Han berettede, at Nordmændenes Land var Meget langt og meget smalt; alt det deraf, som man kan bruge til Græsning eller Pløjland, ligger ved Søen; og det er endda på nogle Steder Meget klippefuldt, og der ligger vilde Fjælde østen for og oven for langs med det beboede Land. På de Fjælde bo Lapperne. Det beboede Land er bredest i den østlige Del og altid jo længer mod Nord des smallere. På den østlige Kant kan det vel være 60 Mile bredt eller lidt bredere, og midtvejs 30 eller derover, og på den nordlige Kant, berettede han, hvor det var smallest, at det kunde være tre Mil bredt (fra Søen) til Fjældet, Og Fjældet siden på nogle Steder så bredt, at man kan bruge to Uger til at rejse derover, på andre Steder så bredt, at man kan anvende 6 Dage dertil.

Jævnside med den sydlige Del af Landet på den anden Side af Fjældet er Sverrig, (som strækker sig) indtil det nordlige Norge; lige ud for den nordlige Del af Landet er Kvenland. Kvenerne hærge undertiden på Nordmændene over Fjældet, undertiden Nordmændene på dem. Der er meget store ferske Søer imellem Fjældene, og Kvenerne bære deres Skibe over Land ind i Søerne, og derfra hærge de på Nordmændene, de have meget små og meget lette Skibe.

Ottar berettede, at det Landskab, hvor han boede hed Helgeland han sagde at ingen boede norden for ham Nu er der i den sydlige Del af Landet en Havn som man kalder Skíringssal; der hen kunde man, som han sagde, ikke sejle på en Måned, når man lå stille om Nætterne, men hver Dag havde stærk Vind. Hele Tiden må han sejle langs med Landet, og på Styrbord (∴ højre Side) er først Island, og derpå Øerne, som ligge imellem Island og dette Land (Færøerne, Örkenøerne, Hetland &c), derpå dette Land (Britannien), indtil han kommer til Skíringssal, og hele Vejen er Norge på Bagbord (∴ venstre Hånd). Sønden for Skíringssal falder en meget stor Sø (løber et stort Hav) ind i Landet (Danmark), som er bredere end nogen Mand kan se over, og der er Jylland på hin Side ligeoverfor, derpå er Slesvig, Det Hav (Østersøen) ligger mange hundrede-Mile ind i Landet.

Og fra Skíringssal sagde han, at han sejlede på 5 Dage til den Havn, som man kalder Hedeby, den ligger imellem Venderne (Vagrerne), Sakserne og Angelen, og hører under de Danske, Da han sejlede did fra Skíringssal, da havde han på Bagbord

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

(venstre) Danmark (Halland og Sjælland) og på Styrbord (höjre) det åbne Hav (Kattegat) i 3 Dage; og de (øvrige) to Dage før han kom til Hedeby havde han på Styrbord Jylland og Slesvig og mange Øer (i de Egne boede Anglerne før, de kom hid til Lands), og de to Dage havde han på Bagbord de Øer, som tilhøre Dannemark.

3. Ulfstens rejseberetninger

Ulfsten berettede, at han rejste fra Hedeby, og var i Truso på syv Dage og Nætter, at Skibet løb hele Tiden for fulde Sejl. Venden havde han på Styrbord (höjre), og på Bagbord (venstre) havde han Langeland og Låland, og Falster, og Skåne, hvilke Lande alle høre til Danmark. Dernæst havde vi Burgundeland på Bagbord, og de (Folk) har dem en egen Konge; dernæst efter Burgundeland havde vi de Lande, som kaldes først Blekingen, så Møre og Øland og Gulland på Bagbord, og disse Lande høre til de Svenske; og Venden havde vi hele Vejen på Styrbord lige til Vejkselmundingen.

Vejkselen er en meget stor Flod, der beskyller Vitland, og Venden, men Vitland hører Esterne til. Vejkselen kommer fra Venden, og løber ind i det friske Hav, det friske Hav er i det mindste 15 Mile bredt. Ilfing løber østen fra ind i det friske Hav, og kommer fra den Sø, på hvis Bræd Truso står, de løbe begge tilsammen ud i det friske Hav, Ilfing østen fra ud af Estland og Vejksel sönden fra ud af Venden, da betager

Vejkselen Ilfing dens Navn, og løber fra bemældte friske Hav nordvest på ud i Søen, derfor kalder man dette (Udløb) Vejkselmundingen.

Estland er meget stort, og der ere mange Stæder, og i hver Stad en Konge, og der er såre megen Honning og Fiskeri. Kongen og de rigeste Folk drikke Hoppemælk, og de fattige og ufri drikke Mjød. Der er såre megen Krig iblandt dem. Der brygges intet Øl hos Esterne, men der er Mjød nok.

Det er Skik iblandt Esterne, at når nogen dør, så ligger han inde uforbrændt hos sine Slægtninger og Venner en Måned, undertiden to; Kongerne og de andre store så meget længere, som de have flere Rigdomme, undertiden er det et halvt År, som de blive uforbrændte og ligge oven for Jorden i deres Huse. Al den Tid, som Liget ligger inde, skal der være Drik og Spil indtil den Dag, da de brænde det.

Dernæst, den samme Dag, som de vil bære ham til Bålet, dele de hans Gods, hvad der er tilovers fra den (omtalte) Drik og Spil, i 5 eller 6 Dele, stundom i flere, eftersom der er meget til. Derpå lægge de det ud, fordelt i det mindste på en Mil, den störste Del længst fra Gården, så, den anden, så den tredie, indtil det altsammen er lagt ud på den ene Mils Vej, og den mindste Del skal være nærmest ved Gården, hvor den døde ligger. Dernæst forsamles alle de; der have de hurtigste Heste i Landet, i det mindste på 5 eller 6 Miles Afstand fra Godset, og ride om Kap efter det allesammen. Siden kommer den Mand, som har den hurtige Hest, til den første og störste Del, og således videre den ene efter den anden,

Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger

indtil det er vunden altsammen, hvorved den får den mindste Del, som kom til at ride nærmest til Gården efter Godset. Siden ride de hver sin Vej med Godset, og have Lov at beholde det altsammen, derfor ere og hurtige Heste der overvættes dyre. Og når den dødes hele Ejendom er således adspredt, så bærer man ham ud og brænder ham tilligemed hans Våben og Klæder. For det meste blive alle hans Rigdomme ødelagte ved Ligets lange Indeliggen og ved det som de lægge ud på Vejen, som de fremmede ride om Kaps efter og tage. Det er Skik blandt Esterne, at enhver (død) Mand af hvilken som helst Natsion skal brændes, og dersom nogen der finder et uforbrændt Ben, skal de udsone det med store (Ofringer). Esterne forstå en Kunst, hvorved de kan, frembringe Kulde, og derfor ligge de døde så længe der uden at rådne fordi de frembringe en sådan Kulde over dem; og skönt man fremsætter to Kar fulde af øl eller Vand, ere de i Stand til at lade det ene fryse til (det andet ikke), hvad enten det er Sommer eller Vinter.

Tillæg

Illustrationer:

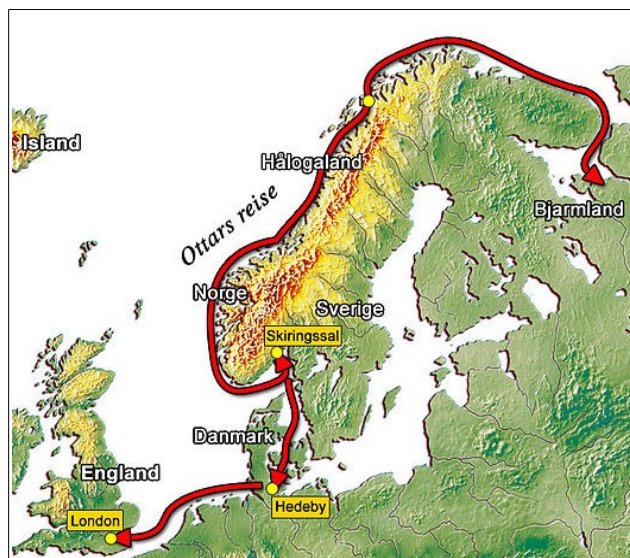

Illustration 1: Kort over Ottars rejser, først nord til Nordishavet og derefter mod syd til London (Wikipedia Commons).

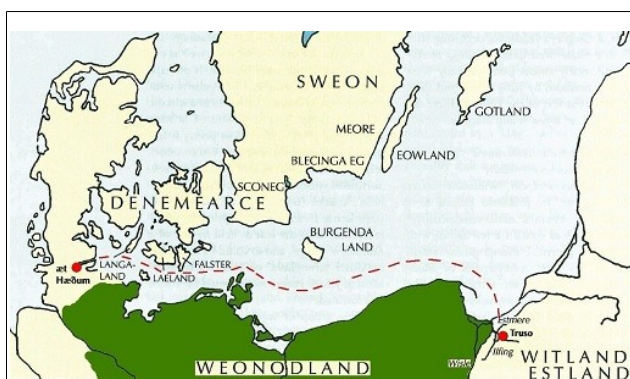

Illustration 2: Ulfstens (Wulfstans) rejse fra Hedeby til Truso.

Litteratur:

Niels Lund et al.: *Ottar og Wulfstan. To rejsebeskrivelser fra vikingetiden*. Roskilde 1983.